

Başvuru Numarası : 2023/2886
Toplantı Tarihi/Sayısı : 10.10.2024/46
Karar Numarası : 2024/1073
Başvuran : M. A.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Elazığ 1 No.lu Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın, aleyhine devam eden yargılama sürecine ilişkin olarak savunma hazırlayabilmesi için bilgisayar erişiminin olması gerektiği ancak kendisine sınırlı bir erişim sağlandığı, ihtiyaç duyduğu mevzuatın fotokopilerini yalnızca haftanın 1 günü ücretli bir şekilde çektirebildiği, yazdığı talep dilekçelerinin fotokopilerinin ise kendisine verilmediği ve bazı talep dilekçelerinin değerlendirilmeye alınmadan reddedildiği böylece savunma hakkının kısıtlandığından bahisle mağduriyetine yol açıldığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Devam eden davaları için Elazığ 4. Ağır Ceza Mahkemesi, Ankara 3. İdare Mahkemesi ve Kahramanmaraş 2. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından verilen ara kararlar ile ceza infaz kurumuna bilgisayar ortamında savunma hazırlama imkanı verilmesi talimatında bulunulduğunu,

b. Savunma hazırlayabilmek için yasal mevzuata ve yargı içtihatlarına ihtiyaç duyduğunu, bu sebeple çalıştığı bilgisayara Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) İçtihat Programı ile UYAP Mevzuat Programı'nın yüklenmesini talep ettiğini, ceza infaz kurumunun ise bilgisayarın uygun olmaması nedeniyle talebini hiçbir girişimde bulunmadan reddettiğini,

c. Bunun üzerine kendisine acil olarak lazım olan Avukatlık Kanunu ile Anayasa metninin çalıştığı bilgisayara yüklenmesini talep ettiğini fakat bu talebinin de karşılanmadığını,

ç. Bilgisayar kullanımına ilişkin 31/10/2023 ve 3/10/2023 tarihli 2 dilekçe yazdığını, bunların 31/10/2023 tarihli olanının İdare ve Gözlem Kurulu tarafından gerekçeli olarak reddedildiğini, diğeri hakkında ise karar verilmediğini ve sadece dilekçesinin arkasına "Ret" yazılarak tarafına "Bilgi alan" olarak imzalatıldığını,

d. Söz konusu dilekçeleri ile birlikte adı geçen mahkemelerin bilgisayar kullanımına ilişkin talimatlarını içeren belgelerin fotokopisini Kurumdan istediğini fakat kendisine verilmediğini, dolayısıyla ceza infaz kurumu idaresi tarafından savunma hakkının engellendiğini iddia etmekte, ihlalin ortadan kaldırılarak taleplerinin karşılanmasını ve gerekli teknik ve fiziki şartların sağlanmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Kurum tarafından gönderilen yazılı görüşte; başvuranın talebinin Eğitim Kurulu tarafından

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

değerlendirildiği, 11/1/2024 tarihli ve 2024/... sayılı kararda başvuranın perşembe günleri saat 9.00-11.45 arası ve 14.00-16.15 arasında savunma hazırlaması için bilgisayar kullandığı, yakın tarihte duruşması olması sebebiyle normal çalışma zamanına ek olarak yarım günlük ek çalışma süresi talep ettiği, bu sürenin kendisine 12/1/2024 Cuma gününden itibaren 21/2/2024 duruşma tarihine kadar cuma günleri saat 9.00-11.45 arasında verilmesine karar verildiği ifade edilmiştir.

4. Başvuran tarafından gönderilen görüş yazısında;

a. Muhatap Kurumun sunduğu yazılı görüşün başvuru konularını karşılamadığı, kendisine verilen ek sürenin daha önce verilmeyen sürelerin telafisi niteliğinde olduğu,

b. Başvuru konularını içeren dilekçelerine ilişkin ne tür işlemler yapıldığına dair bilgi ve belgenin yazılı görüş içerisinde yer almadığı, savunma için gerekli mevzuata ulaşamadığı, haftada bir gün ücret karşılığında fotokopi çektirilebildiği, kanun metinlerine ulaşabilmesi için tek seçeneğin fotokopi çektirmek olmasının ve bunun da ücrete bağlanmasının adil olmadığı,

c. Hakkında açılmış 3 davası olduğu ve bu 3 dava dosyasına çalışmak için mahkemeler tarafından karar verilmiş olmasına rağmen ayrı çalışma saatlerinin belirlenmediği, dolayısıyla bütün dava dosyalarına aynı gün çalışmak zorunda kaldığı, UYAP Mevzuat Programı ile UYAP İtihat Programının internete bağlı olmaksızın çalışabilen programlar olmasına rağmen talebinin gerekçesiz olarak reddedildiği iddia edilmiş ve başvuru dilekçesinde yer alan talepler yinelenmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümleri şöyledir:

"(1) Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

(...)

(3) Kimseye işkence veya eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz."

6. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti*" başlıklı 26'nci maddesinin şöyledir:

"(1) Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.

(2) Bu hürriyetin kullanılması, milli güvenlik, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir."

7. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Hak Arama Hürriyeti*" başlıklı 36'nci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"(1) Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. (...)"

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan

Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön inceleme yapılmaması" başlıklı 48'inci maddesine göre; "(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, (...) yönlerinden incelenir."

9. Aynı Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesine göre; "(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurularla ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. Başvurunun esas incelemesi yapılmadan önce Kurumun, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevi açıklanmalı ve başvuru konusunun bu kapsamda kalıp kalmadığı değerlendirilmelidir.

12. 6701 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde ulusal önleme mekanizması görevinin kapsamı; özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukevleri, kamplar, bakım merkezleri gibi yerlerde işkence ve kötü muamele vakalarının yaşanmaması amacıyla bu yerlere yönelik izleme, inceleme, denetleme, değerlendirme ve raporlama faaliyeti şeklinde açıklanmıştır.

13. OPCAT'in 19'uncu maddesi uyarınca ulusal önleme mekanizmaları; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile bu kişilere yönelik tutumu düzenli olarak izlemek, sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak ilgililere tavsiyelerde bulunmakla yetkilendirilmiştir.

14. Somut olayda başvuran, hakkında devam eden davalarının olduğunu ve bu davalara hazırlanabilmek için kendisine bilgisayar erişiminin yeterince sağlanmadığını, yasal mevzuat ve mahkeme içtihatlarına ulaşamadığını, ihtiyaç duyduğu mevzuat fotokopilerini yalnızca haftanın 1 günü ücretli bir şekilde çektirebildiğini, yazdığı talep dilekçelerinin fotokopilerinin ise kendisine verilmeyeceğini ve bazı talep dilekçelerinin değerlendirilmeye alınmadan reddedildiğini bu sebeple de savunma hakkının ihlal edildiğini iddia etmektedir.

15. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'in "Adil yargılanma hakkı" başlıklı 6'ncı maddesinin ilgili bölümü şöyledir: "(1) Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini

isteme hakkına sahiptir. (...) (3) Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir: (...) b) Savunmasını hazırlamak için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olmak;”

16. AİHS'nin “İfade özgürlüğü” başlıklı 10'uncu maddesinin ilgili kısmı şöyledir: “(1) Herkes ifade özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar. (...)”

17. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ve Anayasa Mahkemesi (AYM), mahpusların belirli şartlar altında internete erişimlerini adil yargılanma ve bilgiye erişim hakkı kapsamında değerlendirmektedir. AİHM, avukat olan ve duruşmasında kendi savunmasını hazırlamak amacıyla ihtiyaç duyduğu hukuki bilgileri edinmek için AİHM, AYM ve Resmi Gazete'nin internet sitelerine erişim izni talep eden başvuranın başvurusuna ilişkin incelemeyi Sözleşme'nin 10'uncu maddesi kapsamında yürüterek bilgiye erişim hakkı çerçevesinde incelemiştir (AİHM, *Ramazan DEMİR/Türkiye*, para. 34-38). AİHM'e başvurmadan önce aynı şikâyetle AYM'ye başvuran aynı kişi hakkında, AYM'nin de Anayasa'nın ifade özgürlüğü ile ilgili 26'ncı maddesinin ikinci fıkrası kapsamında inceleme yürüttüğü anlaşılmaktadır (AİHM, *Ramazan DEMİR/Türkiye*, para. 13). Bu kararlar ceza infaz kurumlarındaki mahpusların bilgisayar kullanımı ve internet erişimi konusunda belirli sınırlamalarla karşı karşıya olduklarını ancak bu sınırlamaların adil yargılanma hakkı ve bilgiye erişim hakkı çerçevesinde değerlendirildiğini göstermektedir (Bkz. AİHM, *Kalda/Estonya*, B. No:17429/10, 19/1/2016; *Ramazan DEMİR/Türkiye*, B. No: 68550/17, 31/5/2021). Başvuranın savunmasını hazırlayabilmek için ihtiyaç duyduğu mevzuatın fotokopilerini çekirmede yaşadığı kısıtlamalar da aynı kapsamda değerlendirilmelidir.

18. Açıklanan mevzuat ve içtihatlar doğrultusunda başvuranın iddialarının işkence ve kötü muamele yasağı ihlaline yönelik olmadığı ve başvurunun özünün adil yargılanma hakkı ve bilgiye erişim hakkı kapsamında kaldığı değerlendirilmektedir.

19. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır.

20. Başvuranın iddiaları yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve içtihatlarla birlikte ele alındığında; Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi alanına girmediği değerlendirilen başvurunun Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

10/10/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alışan TİRYAKİ
Daire Bařkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĐLU
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye